

vakblad voor
informatieprofessionals

IP'er in Dhaka

Bouwen aan een
milieukenniscentrum
in Bangladesh

**Gespot: (online)
evenementen**

Van open overheid
tot menselijke AI

Toeslagenaffaire

De missers met
het huursubsidie-
informatiesysteem

Google MUM

Intuïtief en dieper
zoeken en vinden

2021 | 08

**NIEUWE
BEWEGING
DOWN
TO EARTH:**

**'WE ZIJN
ALTIJD AL
CYBORGS
GEWEEST'**

COLOFON

IP is samen met Informatie-professional.nl het onafhankelijke platform voor de informatiespecialist van vandaag en morgen. De lezers werken in de informatie-, bibliotheek-, archief- en erfgoedwereld.

ISSN: 1385-5328

IP is een uitgave (25ste jaargang) van Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg
tel. 06-223 75 75 9
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg,
tel. 06-223 75 75 9,
e-mail redactie@informatie-professional.nl.

redactie

Marjo Bakker, Maarten Brinkerink,
Wilbert Helmus, Dafne Jansen,
Vincent M.A. Janssen,
Leen Liefsoens, Cindy Lammers
(hoofdredacteur), Matthijs
van Otegem, Mirjam Raaphorst,
Eric Sieverts en Daniël de Vette

vormgeving

Eric van den Berg,
egfvdberg@upcmail.nl,
Tom van Staveren,
graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Daan Boom, Niels Botterblom,
Anne van den Dool, Rob Feenstra,
Dorien Haagsma, Frank Huysmans,
Marijn Mostart, Ronald Paans,
Eli de Vries, Rens Wagenbuur

abonnementen

Voor abonnementsprijzen
en andere informatie zie
Informatieprofessional.nl.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren:
Kyra Veenhuijsen, e-mail
k.veenhuijsen@bureauvanvliet.com,
tel. 023-571 47 45. Zie voor een
overzicht van de mogelijkheden
en de mediakaart ook
informatieprofessional.nl.

Het verlenen van toestemming
tot publicatie in dit tijdschrift
strekt zich tevens uit tot het
in enigerlei vorm elektronisch
beschikbaar stellen.

INHOUD

10

Down to Earth

De technologie beïnvloedt ons, en andersom. Dat is de centrale gedachte van Leon Heuts en Bart van der Meij, initiatiefnemers van het boek en de gelijknamige beweging *Down to Earth*. Een interview.

16

IP'er in Dhaka

De overheid helpen met het opzetten van een kenniscentrum dat klimaatdata en -informatie bruikbaar maakt voor beleid en praktijk. Daan Boom doet het in Bangladesh. Een verslag.

20

Toeslagenmissers

De toeslagenaffaire houdt de gemoederen al enige tijd bezig. Ronald Paans en Eli de Vries doken in het Huursubsidie Informatie Systeem (HIS), inclusief missers, en laten zien hoe het wellicht anders kan.

RUBRIEKEN

04

Data in beeld

Onbekende horizon

06

News Facts

Nieuws, trends en tips

09

IP Lingo

Microdonor

15

Column Frank Huysmans

Dat wil je niet weten

28

Demosaurushulp

De KB experimenteert met een op AI gebaseerd programma – Demosaurus – dat titelbeschrijvers gaat helpen bij ingewikkeld uitzoekwerk. Betrouwbaarheid is hierbij key.

24

Gespot: (online) events

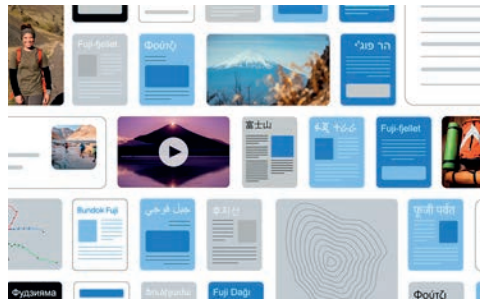
In coronatijd doken webinars als paddenstoelen uit de grond, langzaam komt nu ook de *good old* live event (hybride) weer terug. IP licht er twee uit. Van open informatie tot mensgerichte AI.

30

Digitrend: Google MUM

Google is bezig met een nieuwe update: Google MUM. Dit moet op zoekresultaatpagina's meer diepgang opleveren over een zoekonderwerp.

DIGITALE IP

E

r zijn vele wegen die naar Rome leiden, maar niet zonder obstakels. Letterlijk. Vliegen en logeren heb je zo geregeld, als vanouds

eigenlijk, en een prik- of ander coronabewijs bij je dragen begint routine te worden. Voor Italië echter is nog een bewijs nodig: de Passenger Locator Form. Een draak van een ding. Lappen tekst met uitleg in het Engels over het *waarom* (corona), terwijl het *wat* nergens te vinden is: een button of linkje naar het formulier vereist een zoektocht van een minuut of tien. Vervolgens moet je je door tig velden worstelen over vijf online pagina's. Vul je iets verkeerd in, dan ga je terug naar af. Of liever: 'Ga direct naar de gevangenis. Ga niet langs start, je ontvangt geen 200 euro'. Want zo voelt het.

Nu denk je wellicht: die Lammers is een digibee, maar niets is minder waar. Ik ben van de tools, en techtrends vind ik interessant. Zo'n ontoegankelijk formulier geeft me gewoon jeuk van ergernis, vooral omdat legio mensen niet digivaardig zijn en daarom zullen afhaken.

REDACTIONEEL | Cindy Lammers

In Nederland doen we echt wel ons best om iedereen mee te krijgen. Online een vaccinatieafspraak maken bijvoorbeeld is kinderlijk eenvoudig. Heldere taal, simpele stapjes, maar toch ... Dat de vaccinatie-telefoon van de GGD nog steeds vrolijk rinkelt, zegt al genoeg. Mensen die niet weten wat een/hun DigiD of BSN-nummer is, die geen mailadres of mobieltje hebben.

Waar de een moeite heeft met de groeiende digitalisering, kan de ander niet zonder. Zoals de IP'er en zijn of haar werk. In die lijn zal IP meegroeien: in 2022 zal het blad hybride tot je komen. Digitaal en op papier. The best of both worlds. Meer hierover lees je in het volgende nummer. <

29

Gelezen

Studie- en leesvoer voor IP'ers

32

Verenigingen

Beroepsverenigingsnieuws

34

Lifehacking

Join the audioclub

35

Favorieten

Rens Wagenbuur

ONBEKENDE HORIZON

Het was een sensatie: de eerste foto van een zwart gat, in 2019 geconstrueerd door een internationaal team onder leiding van sterrenkundige Heino Falcke van Radboud Universiteit Nijmegen. Hierop is de zogenaamde event horizon of waarnemingshorizon te zien, de grens tussen het waarneembare en niet meer waarneembare. Voorbij deze lijn verdwijnt alle informatie in het zwarte gat en kan daaruit niet meer terugkeren. Dit fenomeen is het uitgangspunt voor de tentoonstelling *Horizon* uit de reeks Moonshot, een een-tweetje tussen Museum Het Valkhof en de Radboud Universiteit, waarbij boeken uit de universiteitsbibliotheek, oude instrumenten uit musea en kunst worden gecombineerd.

Museum Het Valkhof/Flip Franssen

Small informational text block in the top right corner of the exhibit wall.

Small informational text block on the left side of the exhibit wall.

Meer over
Horizon
lees je op
pagina 6.

Vervolg
van
pagina
4 - 5

HET ZWARTE GAT IN BOEKEN EN KUNST

Met de tentoonstelling *Horizon* is vorige maand een vijfdelige reeks tentoonstellingen onder de titel *Moonshot* van start gegaan, een samenwerking tussen de Radboud Universiteit en Museum Het Valkhof in Nijmegen die de aanloop vormt naar het honderdjarig jubileum van de universiteit in 2023.

Samen met hoogleraren, docenten en studenten aan de universiteit brengen gastcuratoren Jessica Helbach en Flos Wildschut in een groots beeldend onderzoek kunst en wetenschap bij elkaar. Aanleiding voor de reeks is de eerste 'foto' van een zwart gat die in 2019 werd gemaakt door een internationaal team onder leiding van sterrenkundige Heino Falcke van de Radboud Universiteit. Voorbij de lijn – de waarnemingshorizon ofwel de grens tussen het waarneembare en het niet meer waarneembare – verdwijnt alle informatie in het zwarte gat en kan daaruit niet meer terugkeren. Dit fenomeen is het uitgangspunt voor de tentoonstelling *Horizon*, de eerste uit de serie.

De thema's van de tentoonstel-

lingen – naast *Horizon* zijn dat *Space*, *Wave*, *Time* en *Black Hole* – bieden steeds een andere kijk op het onderzoek naar ruimte, tijd, grenzen en de vraag hoe ver onze waarneming reikt.

Bron van inspiratie en onderzoek

Aan de hand van illustraties in bijzondere boeken uit de bibliotheek van de Radboud Universiteit en oude instrumenten uit verschillende wetenschappelijke collecties van Nederlandse musea wordt in de expositie getoond hoe essentieel de aardse horizon voor de ruimtelijke oriëntatie van de mens is geweest. Kunstwerken uit de collecties van Museum Het Valkhof en andere musea, van particuliere verzamelaars en van hedendaagse beeldend kunstenaars laten de horizon zien als bron van inspiratie en onderzoek.

Horizon is te bekijken tot en met 2 januari 2022 in Museum Het Valkhof in Nijmegen.

Simon van Til, Light over Horizon (sunset to nautical twilight), 2012.

'INTEGREER MEDIAGELETTERD IN BESTAANDE SCHOOL

De implementatie van educatieve programma's op scholen en de training van burgers zijn primaire elementen in de strategie om verspreiding van desinformatie tegen te gaan. Dit blijkt uit recent onderzoek naar desinformatie in België, Nederland en Spanje, uitgevoerd in het kader van het door de EU gesteunde SMILES-project. De onderzoekers doken in de algemene situatie van het onderwijs in digitale mediageletterdheid in deze drie landen. Zij ontdekten onder andere dat veel van de gebruikte strategieën door overheidsinstanties worden ondersteund, maar dat er ook uitdagingen liggen vanwege gebrek aan beleid, onvoldoende continuïteit en afhankelijkheid van individuele, eenmalige

initiatieven. Het onderzoeksteam ziet het integreren van activiteiten ten behoeve van mediageletterdheid in bestaande schoolvakken als een van de mogelijke oplossingen voor deze uitdagingen. Resultaten van het onderzoek

EBSCO: NIEUW BESTELPLAT

De markt voor boeken blijft zich ontwikkelen en EBSCO Information Services wil mee-evolueren met een nieuw bestelplatform dat volgens vicepresident John Brennan zal voortbouwen op EBSCO's bestaande boekendiensten.

Het nieuwe platform zal 'uitgebreide collectieontwikkelings- en verwerkingstools bieden voor e-books, gedrukte boeken en verwante materialen', en het zal 'content bevatten van grote academische uitgevers, populaire licentiemodellen voor e-books, gestroomlijnde gebruiksvriendelijkheid, verbeteringen ter ondersteuning van klanten wereldwijd en technische diensten met toegevoegde waarde', aldus EBSCO.

Innovatiepartners

Een diverse groep innovatie-

partners van klanten en uitgevers zal meewerken aan het concept en de ontwikkeling van het nieuwe platform. Tot de eerste samenwerkingspartners behoren Austin Community College, The Claremont Colleges, Gettysburg College, Michigan State University, Orbis Cascade Alliance, University of Oslo, University of Chicago, University of Liverpool, University of St. Andrews, De Gruyter, JSTOR, Taylor & Francis, Oxford University Press, Penguin Random House en Wiley.

Aileen Cook, hoofd Acquisitie en E-Resources van de University

HEID VAKKEN'

kun je downloaden via <https://bit.ly/resultaten-SMILES>. Een artikel over het onderzoek van onderzoeksleider Jos van Helvoort (De Haagse Hogeschool) lees je hier: <https://bit.ly/artikel-des-informatie>. <

Heb je nieuws te melden, een trend gespot of een tip die je graag wilt delen met collega-IP'ers? Laat het weten via redactie@informatie-professional.nl.

FORMATION

FORM VOOR BOEKEN

of St. Andrews, legt uit welke gevolgen het nieuwe platform voor het bestellen van boeken zal hebben voor bibliotheken: 'Andrews heeft, net als alle universiteitsbibliotheken, behoefte aan een efficiënt, intuïtief, krachtig en up-to-date platform voor het bestellen van boeken.

We zijn blij dat we met EBSCO kunnen samenwerken en deskundige feedback kunnen geven voor de ontwikkeling van een nieuw platform dat goed werkt voor onze medewerkers en, het allerbelangrijkste, dat onze dienstverlening aan onze gebruikers verbetert.' <

Foto's: Eef Evers

VOGIN-IP-LEZING 2021

Op 21 oktober vond de achtste editie van de VOGIN-IP-lezing 2021 plaats. Na een jaar online alternatieven konden vakgenoten eindelijk weer fysiek samenkomen en live naar een gevarieerd aanbod aan sprekers en onderwerpen luisteren – van forensisch dataonderzoek en AI in taal tot 'het effect van technologie op defensie en maatschappij' en 'de vindbaarheid van je organisatie'. Dat gebeurde ook met verve. In de volgende IP een uitgebreid verslag van het evenement en verdieping van de besproken topics.

> vogin-ip-lezing.net <

Ewoud Sanders, die tijdens de VOGIN-IP-lezing tweemaal de workshop 'Slimmer zoeken in Delpher' verzorgde, heeft de Groenman Taalprijs gewonnen voor de NRC-taalrubriek WordHoek. Hij maakte hier tussen 2000 en 2020 meer dan duizend afleveringen voor, waarin hij vooral inging op de herkomst van woorden en uitdrukkingen. Sinds vorig jaar wordt de rubriek gecontinueerd op de website van het Instituut voor de Nederlandse Taal.

Jelle van Haaster

Antal van den Bosch

Ilse Jonker

Ewoud Sanders

BRILL LANCEERT ARCHIEF: ALLES SINDS oprichting DIGITAAL TE LEZEN

Wetenschappelijke uitgeverij Brill kondigt de lancering aan van het Brill Boekenarchief. Hierin zijn alle Brill-boektitels, die sinds de oprichting in 1683 zijn gepubliceerd, in digitaal formaat opgenomen.

Het archief biedt onderzoekers de mogelijkheid om drie eeuwen academische publicaties in de geesteswetenschappen, de sociale wetenschappen, het internationaal recht en de biologie te verkennen, en het stelt bibliotheken in staat om een permanent archief van academische literatuur op te bouwen. Chief publishing officer Jasmin Lange: 'Brill is al honderden jaren een vertrouwde partner van onderzoekers en bibliotheken. We zijn er trots op dat onze schatten weer tot leven komen en digitaal beschikbaar zullen zijn voor gebruikers over de hele wereld.' De Koninklijke Bibliotheek, Universiteitsbibliotheek Leiden en

Bibliotheek van het Vredespaleis stelden delen van hun collecties ter beschikking.

Het Brill Boekenarchief gaat van start met meer dan zesduizend titels in twaalf vakcollecties en 48 boekenreeksen. De resterende veertienduizend titels zullen in 2023 beschikbaar komen. Alle boeken zijn gedigitaliseerd en geoptimaliseerd tot hoogwaardige, full-text doorzoekbare e-books in pdf-formaat. Ze zijn DRM-vrij verkrijgbaar en worden aangeboden als één verzameling, als onderwerpverzameling(en), vanuit de Evidence Based Acquisition (EBA) en E-Book Select-programma's, en via de E-Book Vendors. <

NETFLIX PARTNER NIEUWE MEDIAMUSEUM BEELD EN GELUID

Netflix is een partnerschap met Beeld en Geluid aangegaan voor het nieuwe Mediamuseum dat medio oktober 2022 zijn deuren opent. Daarvoor stelt ze fragmenten beschikbaar uit *The Two Popes*, *Sex Education*, *The Queen's Gambit*, *Over The Moon* en *La Casa De Papel*. De fragmenten zijn te zien in het paviljoen *Vertellen* waar de bezoeker leert hoe verhalen worden opgebouwd in vaste structuren.

Janey van Ierland, director content acquisitions Benelux & Nordics Netflix: 'We zijn vereerd om als eerste streamer dit partnerschap met het Mediamuseum aan te gaan. Verhalen vanuit de hele wereld worden steeds meer bekeken via VOD-services en met deze samenwerking kunnen wij een mooie bijdrage leveren aan de Nederlandse audiovisuele sector.' Eppo van Nispen tot Sevenaer, directeur Beeld en Geluid: 'Netflix is niet meer weg te denken uit ons leven. We zijn dan ook ongelooflijk trots dat zo'n grote speler in het medialandschap zijn content beschikbaar stelt aan ons nieuwe Mediamuseum. Mede dankzij deze samenwer-

king zijn wij in staat het allerbeste op mediagebied te laten zien aan de bezoekers.'

Het nieuwe Mediamuseum krijgt vijf paviljoens met de thema's informeren, verkopen, delen, spelen en vertellen. Voor de renovatie is het huidige museumgedeelte volledig gestript. Een toekomstig bezoek is niet alleen interactief, maar bezoekers krijgen ook hun eigen, gepersonifieerde museumreis aangeboden. Waar het oude museum van Beeld en Geluid zich voornamelijk richtte op de omroephistorie, worden in het nieuwe museum alle media belicht; van televisie en sociale media tot podcasts en games. <

DATAIKU OPENT ONLINE 'MUSEUM' VOOR DATA SCIENCE

Van de pioniers op onontgonnen terrein in de begintijden van wetenschap en wiskunde tot moderne vernieuwers; op historyofdatascience.com is allerlei informatie te vinden over de voorlopers en hedendaagse leiders van datawetenschap die de manier waarop we vandaag leven en denken hebben vormgegeven. Het initiatief is opgestart door Dataiku dat van AI een alledaags verschijnsel wil maken.

De nieuwe online ervaring History of Data Science is het resultaat van een wereldwijde samenwerking tussen tientallen dataspecialisten. Op de site staan artikelen over data science en AI-innovaties, maar ook interactieve ervaringen zoals 'Beat the Linear Algorithm Regression game'. Verder kunnen gebruikers er een gratis exemplaar downloaden van *Innovators of Data Science: From Bayes to Bayesian Neural Networks*. Deze nieuwe graphic novel vertelt de verhalen van twaalf helden die data science hebben getransformeerd: Thomas Bayes, Pierre-Simon Laplace, Carl Friedrich Gauss, Ada Lovelace, Ronald Fisher, Alan Turing, Claude Shannon, Geoffrey Hinton, Yann LeCun, Jürgen Schmidhuber, Yoshua Bengio en Bernhard Schölkopf.

Inclusieve en verantwoorde AI

Volgens Dataiku-medeorichter en ceo Florian Douetteau is de nieuwe ervaring er voor iedereen, van AI-bouwers tot AI-consumenten, en weerspiegelt dit de samenwerkingsgeest onder dataspecialisten die ook binnen zijn bedrijf wordt nagestreefd: 'We zijn toegewijd aan het bouwen en doorontwikkelen van dit project, omdat we geloven dat alledaagse AI stevig geworteld moet zijn in een gedeelde data science-cultuur. Wij geloven dat dit mensen samenbrengt en hen in staat stelt om geweldige dingen te maken en te begrijpen, en van fouten uit het verleden te leren. Op deze manier zullen we in staat zijn om toekomstbestendige inclusieve en verantwoorde AI-toepassingen te bouwen.'

<

EERSTE KAMER AKKOORD MET WET OPEN OVERHEID

De Eerste Kamer heeft de Wet open overheid (Woo) aangenomen. Deze geeft iedereen het wettelijk recht op toegang tot publieke informatie. De wet treedt naar verwachting uiterlijk 1 juni 2022 in werking. Het kabinet moet daarvoor het initiatiefwetsvoorstel eerst nog

bekrachtigen. De wet gaat gelden voor alle bestuursorganen (overheidsorganisaties, inclusief Eerste en Tweede Kamer). De Wet open overheid, een initiatief van Tweede Kamerleden Snels (GroenLinks) en Sneller (D66), vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

<

Rob Feenstra

Projectleider/consultant bij de Universitaire Bibliotheken Leiden; heeft als aandachtsgebieden bibliotheeksystemen en de digitale bibliotheek

Microdonor

Veel leveranciers van webcontent verdienen hun geld met de verkoop van advertenties en persoonsgegevens. Niet iedereen is gelukkig met dat verdienmodel. Waag, het 'Future Lab voor design en technologie', verkende in het project MicroDonor de mogelijkheden van een alternatief: financiering via microdonaties. Het idee is simpel: laat de bezoeker van een website een klein bedrag betalen, bijvoorbeeld een cent. Die bezoeker, de microdonor, heeft een wallet, een soort digitaal geldpotje, waar die cent uit betaald wordt. Een instantie zorgt ervoor dat al die centen bij de juiste personen terechtkomen. Je kunt het enigszins vergelijken met de werkwijze van Spotify: het bedrijf zorgt ervoor dat jouw maandelijkse bijdrage wordt verdeeld over de musici waar je naar luistert. Natuurlijk is zo'n systeem niet 1-2-3 opgezet. Er zijn tal van uitdagingen, waarvan de technische misschien nog wel het eenvoudigst op te pakken zijn. Hoe zorg je bijvoorbeeld voor een betrouwbare organisatie die intermediair is tussen aanbieder en microdonor? Hoe zorg je dat de persoonlijke data van de microdonoren goed worden beschermd? En vooral, hoe zorg je ervoor dat zo'n 'eerlijk' systeem niet binnen de kortste keren verwordt tot een commerciële melkkoe die van de microdonor een macrodonor maakt?

Het MicroDonor-project is inmiddels afgerond en heeft vooral veel kennis en nieuwe inzichten opgeleverd. Het zou mooi zijn als het de opstap is naar een eerlijker en transparanter internet.

<

